

گفت وگو با کارگردان نمایش «دختری که خواب را نوشید» با مضمون کودکان شهید میناب که در مشهد به روی صحنه می رود

یک رویای دخترانه

شکیبا افخمی راد

تئاتر کودک برای روایت تلخی های جهان امروز، الزاما نباید سراغ مستقیم‌گویی برود، گاهی خیال و قصه، مسیر بهتری برای رسیدن به واقعیت است. «دختری که خواب را نوشید» به کارگردانی محمد جهانپا و نویسندگی سید جواد رحیم زاده، چنین مسیری را انتخاب کرده است. قصه دختری که خواب هایش به واقعیت تبدیل می‌شود و یک خواب متفاوت، او را به سمت اتفاقی تلخ می‌برد. نمایش در لایه‌های زیرین خود به فاجعه رخ داده در میناب و جنایت جنگی دشمن آمریکایی- صهیونیستی اشاره دارد و تلاش می‌کند یاد کودکان شهید را با زبان نماد و خیال زنده نگه دارد. این نمایش به تازگی در تماشاخانه استاد نوری حوزه هنری مشهد روی صحنه است و هفت بازیگر دانش آموز نیز در کنار بازیگران با سابقه در آن نقش آفرینی می‌کنند.

● از خواب‌های بامزه تا یک خواب متفاوت قصه نمایش با فضایی شاد و کودکانه آغاز می‌شود. دختر داستان هر بار خواب می‌بیند و اتفاقی که در خواب دیده، در واقعیت رخ می‌دهد. یک بار خواب می‌بیند پدرش ماهی بزرگی صید می‌کند و چنین می‌شود. بار دیگر خواب بیست شدن نمره اش را می‌بیند و نمره اش بیست می‌شود. اما ماجرا با یک خواب متفاوت دختر تغییر می‌کند. او خواب می‌بیند به زودی باید پرواز کند. از همین جاتفاقات خانه و مدرسه شکل دیگری پیدا می‌کند و قصه به تدریج از فضای شیرین و خیال‌انگیز خود فاصله می‌گیرد. محمد جهانپا، کارگردان نمایش، می‌گوید شکل‌گیری اثرش به روزهای پس از حادثه میناب بازمی‌گردد، زمانی که گروه تصمیم گرفت کاری جدی برای کودکان، روی صحنه ببرد. او توضیح می‌دهد: بعد از آن حادثه تلخ و جنایت جنگی که در میناب اتفاق افتاد، ما در دفتر هنرهای نمایشی حوزه هنری مشهد مصمم بودیم برای این کودکان شهید و مظلوم کاری انجام دهیم، حتی در روزهای اول برگزاری تجمعات مردمی، نمایش‌های محیطی با محوریت خود حادثه میناب و با کمک بچه‌های دانش‌آموز اجرا کردیم. ولی همچنان در فکر بود که یک کار جدی و حرفه‌ای برای کودکان شهید مدرسه شجره طیبه روی صحنه ببریم. کاری که خیلی مستقیم‌گویی نداشته باشد و فقط صرف پرداختن به حادثه نشود.

به گفته جهانپا طرح نمایش را جواد رحیم زاده نوشته و پس از همکاری با یکدیگر، گروه وارد مرحله تمرین شده است. تمرین‌ها تیر و مراد امسال انجام شد و طراحی دکور، نور و لباس نیز در همین مدت شکل گرفت تا اینکه بالاخره گروه پس از حدود دو ماه تمرین، اجرا را آغاز کرد.

● میناب در لایه‌های زیرین قصه

جهانپا ارتباط نمایش با جنایت رخ داده در میناب را از ابتدا آشکار نمی‌کند. در واقع مخاطب در مرحله اول با داستانی خیال‌انگیز همراه می‌شود و در ادامه، نشانه‌ها را کنار هم می‌گذارد تا در نهایت در یک سوم پایانی کار متوجه می‌شود. دارد قصه میناب را می‌بیند.

نمایش «دختری که خواب را نوشید» پر از نماد و نشانه است و اصلا مستقیم‌گویی ندارد. جنایت رخ داده در میناب نیز در ظاهر موضوع اصلی نمایش نیست، اما در لایه زیرین آن حضور دارد. جهانپا می‌گوید گروه قصد داشته زبان نمایش و هنر، یاد کودکان شهید را زنده نگه دارد. کودکانی که در جریان این جنایت جنگی جان خود را از دست دادند و خانواده‌هایشان همچنان با فقدان آنان زندگی می‌کنند. او همچنین به دنبال نشان دادن

معصومیت و زندگی‌هایی بوده که به واسطه جنایت آمریکا به این شکل تمام شده است. در چند روز ابتدایی اجراها، واکنش مخاطبان نیز برای گروه جالب توجه بوده است. جهانپا به خانواده‌ای اشاره می‌کند که مادر هنگام تماشای نمایش متوجه ارتباط داستان با میناب نشده بود. اما دختر خانواده پس از اجرا شباهت قصه با حادثه را فهمیده و درباره آن از مادرش پرسیده بود. برای کارگردان، رسیدن مخاطب کودک به چنین برداشتی اهمیت دارد. او باور دارد چنین روایتی می‌تواند حس همدلی را تقویت کند: «کودکان بعد از دیدن نمایش ما به این فکر می‌کنند که بچه‌های شهید میناب چقدر شبیه خودشان معصوم و بی‌گناه و دوست‌داشتنی بودند. همچنین برای ما مهم بود که ذهن بچه‌ها را به این مقوله نزدیک کنیم که در گستره‌ای مثل ایران بزرگ، اگر یکی از اعضا درد داشته باشد، نباید عضو دیگری آسایش داشته باشد.»

● بازگشت یک همکاری قدیمی

«دختری که خواب را نوشید» همکاری دوباره جهانپا و رحیم زاده پس از مدتی فاصله است. جهانپا می‌گوید هر دو علاقه مند به ادامه همکاری در سال‌های گذشته بوده‌اند، اما فعالیت رحیم زاده در حوزه آموزش تئاتر کودک،

فرصت چندانی برای اجرای پروژه مشترک باقی نگذاشته بود. البته این کارگردان پیش از تولید نمایش «دختری که خواب را نوشید» نیز قرار بوده کار دیگری با محوریت شاهنامه را با همکاری مهدی سیم ریز آغاز کند. اما فاجعه میناب برنامه هایش را تغییر داد. او یادآور می‌شود، جنایت رخ داده در میناب اتفاقی بود که به لحاظ روحی و فکری خیلی ذهن و جانم را درگیر کرده بود و باید حتما برای این بچه‌ها کاری می‌کردم. به خاطر همین، پروژه شاهنامه را دو سه ماه به تعویق انداختم تا «دختری که خواب را نوشید» را روی صحنه ببریم. برای جهانپا، رسیدن نمایش به صحنه نوعی مسئولیت هنری است: «الان که این اجرا روی صحنه رفته، به لحاظ روحی به آرامش رسیده‌ام. چون حداقل کاری را که می‌توانستم برای این بچه‌ها انجام دهم، انجام دادم. به نظر من هنرمند باید نسبت به مسائل جامعه‌اش واکنش نشان دهد. به ویژه کسانی مانند ما که چند سالی است در حوزه تئاتر کودک و نوجوان سرمایه‌گذاری کرده ایم.»

● کودک امروز از واقعیت جدا نیست

بخش دیگری از صحبت‌های جهانپا به شرایط امروز کودکان و نوجوانان اختصاص دارد. نسلی

امیراحسان امیرپور ،بازیگر نمایش «دختری که خواب را نوشید»:

پیام نمایش، جهان شمول است

امیراحسان امیرپور، هنرمند با سابقه تئاتر، یکی از بازیگران اصلی نمایش «دختری که خواب را نوشید» است. او در کنار هفت بازیگر دانش‌آموز که از میان هنرجویان کلاس‌های جواد رحیم زاده انتخاب شده‌اند، نقش آفرینی می‌کند. امیرپور که طی سه دهه فعالیت حرفه‌ای خود کمتر در حوزه تئاتر کودک حضور داشته است، پس از خواندن نمایشنامه، موضوع اثر را مهم‌تر از معیارهای معمولش در انتخاب نقش دانسته و حضور در نمایش را پذیرفته است. این هنرمند بیان می‌کند: زمانی که کارگردان نمایشنامه را به من داد تا مطالعه کنم، بدون اینکه معیارهای خودم را در نظر بگیرم، به خاطر سوز و نمایش و وظیفه شرعی و انسانی‌ام، بازی در آن را قبول کردم. امیرپور در نمایش «دختری که خواب را نوشید» نقش پدر یکی از کودکان شهید میناب

که به گفته او دیگر نمی‌توان آن‌ها را از اتفاقات پیرامونشان جدا کرد. او باور دارد کودکان امروز با مفاهمی مانند جنگ، بحران‌های اقتصادی و حوادث اجتماعی آشنا هستند و بسیاری از این اتفاقات را در فضای خانواده دنبال می‌کنند. به همین دلیل، تئاتر کودک نیز نمی‌تواند صرفا به سرگرمی محدود بماند. این هنرمند بیان می‌کند: بچه‌های ما امروز دیگر بچه‌های عادی نیستند. آن‌ها با معنای جنگ و حوادث مختلف اقتصادی و سیاسی مأنوس شده‌اند. در دل اتفاقات مختلف هستند و تمام حوادث را درک می‌کنند.

از نگاه جهانپا، تئاتر می‌تواند به کودک کمک کند با پرسش‌ها و اضطراب‌های ناشی از چنین اتفاقاتی روبه‌رو شود. بدون اینکه ترس و نگرانی بزرگ سالان را به او منتقل کند. این کارگردان با اشاره به مسئولیتی که هنرمندان و متولیان فرهنگی در قبال کودکان دارند می‌گوید: ما باید به حل بحران‌های ذهنی کودکان و سؤال‌هایشان درباره جنگ کمک کنیم تا دوباره خودشان را در جهان هستی پیدا کنند، نترسند و امید به زندگی در آن‌ها بیشتر شود.

او البته تأکید دارد مسئولیت سامان‌دهی حوزه کودک و نوجوان تنها بر دوش سینما و تئاتر نیست. آموزش و پرورش، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و کانون مساجد نیز باید در کنار یکدیگر برای این حوزه برنامه ریزی کنند.

● دغدغه هزینه‌های دیدن نمایش

تئاتر مشهد پس از چند ماه توقف دوباره فعالیت خود را از سر گرفته و مخاطبان نیز تا حدودی به سالن‌ها برگشته‌اند. اما هزینه تماشای یک اجرای خانوادگی همچنان دغدغه مهمی است. جهانپا می‌گوید هزینه یک شب تماشای تئاتر کودک برای خانواده‌ها ممکن است تا ۲ میلیون تومان برسد. همین موضوع نیز باعث می‌شود خانواده‌ها نتوانند به تماشاخانه‌ها بیایند. او البته بیان می‌کند که گروه «دختری که خواب را نوشید» تلاش کرده با ارائه تخفیف، قیمت بلیت را تا حدود ۲۰ تا ۲۵ هزار تومان کاهش دهد.

در کنار هزینه، کیفیت آثار نیز دغدغه دیگری است. جهانپا باور دارد افزایش تعداد اجراهای نمایش کودک به تنهایی نمی‌تواند مخاطب را به سالن‌ها بگرداند و تولید آثار ضعیف ممکن است اعتماد تماشاگر را کاهش دهد. او ادامه می‌دهد: من از دوستان فعالم در حوزه کودک و نوجوان استدعا دارم مطالعه کنند، با روان‌شناسی کودک آشنا شوند، کار ببینند. از بزرگان مشورت بگیرند و بی‌محبا به سمت تولید اثر نزنند. ما نباید نمایشی ببینیم که هیچ حرفی برای گفتن ندارد و از فضای امروز کودک و نوجوان دور است.

غفور محمدزاده، خواننده و نوازنده دوتار و پژوهشگر موسیقی خراسان:

باید جوان امروز را با موسیقی آبا و اجدادی اش آشتی داد

ما به همان شکل گذشته گوش کند، اما باید این موسیقی را متناسب و نزدیک به ذائقه نسل جدید ارائه و منتشر کرد، به‌گونه‌ای که اصل موضوع و هویت آن آسیب نبیند. در حال حاضر افرادی هستند که مقام‌های خراسانی را به شکلی امروزی‌تر به مخاطب ارائه می‌کنند و این می‌تواند به ارتباط بیشتر نسل جدید با موسیقی نواحی کمک کند. محمدزاده درباره شیوه آموزش سازهای نواحی

افتتاح نمایشگاه «فصل دوم» در نگارخانه رضوان

نمایشگاه «فصل دوم» از آثار برگزیده هنرجویان مدرسه عالی هنر رضوی، امروز شنبه ۲۸ شهریورماه ساعت ۱۷ در نگارخانه رضوان افتتاح می‌شود. این نمایشگاه تا پنجشنبه ۲ مهرماه در دو نوبت زمانی تا ۱۳ و ۱۷ تا ۱۲ ادامه خواهد داشت.

نگارخانه رادین میزبان نمایشگاه نقاشی

نمایشگاه نقاشی از آثار نرگس وداعی با عنوان «زرد دور» روز گذشته ۲۷ شهریور در نگارخانه رادین آغاز به کار کرد. این نمایشگاه تا یکم مهرماه ادامه دارد و علاقه‌مندان می‌توانند از ساعت ۱۸ تا ۲۱ به تماشای آثار آن بنشینند.

برگزاری نمایشگاه «ناخت در سکون ۲» در گالری هنگام

نمایشگاه دو نفری نقاشی «ناخت در سکون ۲» از آثار محمد آخوندی ارمکی و معین معمار کاشانی در گالری هنگام روز گذشته ۲۷ شهریور افتتاح شد. این نمایشگاه تا ۵ مهرماه از ساعت ۱۷ تا ۲۰ در این نمایشگاه (واقع در بولوار خیام، بین ارشاد ۶ و ۸) ادامه دارد.

اخبار هنری مشهد

برگزاری عصر سینمای مشهدی با بابک خواجه پاشا

نخستین جلسه انجمن عصر سینما با حضور بابک خواجه پاشا، کارگردان مطرح سینمای ایران، یکشنبه ۲۹ شهریور، ساعت ۱۶ در مؤسسه آفرینش‌های هنری آستان قدس رضوی برگزار می‌شود. او تا کنون فیلم‌های سینمایی «در آغوش درخت»، «آبی روشن» و

«سرزمین فرشته‌ها» را ساخته است و توانسته سیمرغ بلورین بهترین فیلم‌نامه و دیپلم افتخار کارگردانی فیلم اول را برای فیلم «در آغوش درخت» و نیز برنده جایزه ویژه هیئت داوران، سیمرغ بلورین بهترین کارگردانی در چهل و چهارمین دوره جشنواره فیلم فجر را برای فیلم «سرزمین فرشته‌ها» کسب کند.

نمایشنامه «کلسیم» منتشر شد

نمایشنامه «کلسیم» نوشته ستاره فرسا و مهدی ضیاء چمنی توسط نشر آرادمان منتشر شد. «کلسیم» با الهام از کتاب «تمام نخ؛ شانزده قطعه مفرح برای آدم‌بزرگ‌های وقیح» اثر شل سیلوراستاین شکل گرفته است؛ اثری که نویسندگان آن با بهره‌گیری از ایده‌های اولیه، مسیر

مستقل خود را برای خلق این نمایشنامه دنبال کرده‌اند. نمایشنامه «کلسیم» با ویراستاری بهار احمدی، طراحی جلد و عنوان «حامد محمدیان» و نقاشی روی جلد «شهناز علی پور» منتشر شده است. این اثر هم‌زمان با انتشار نسخه مکتوب، در قالب اجرای صحنه‌ای نیز به نویسندگی و کارگردانی مهدی ضیاء چمنی، تهیه‌کنندگی مسعود حکم‌آبادی و بازی مهدی ضیاء چمنی و ستاره فرسا از ۳۱ شهریور ساعت ۲۰ در پردیس تئاتر آکتور مشهد روی صحنه می‌رود.

اکران ۴ فیلم به همراه یک گپ و گفت سینمایی

سیزدهمین جلسه اکران و بررسی فیلم کوتاه سال ۱۴۰۵ همراه با نشست تخصصی «اصول کارگردانی فیلم کوتاه» انجمن سینمای جوانان ایران - دفتر مشهد برگزار می‌شود. در این پانوق سینمایی امیرحجت صفرلی، سینماگر مطرح خراسانی، به گفت‌وگو پیرامون فیلم‌های کوتاه «سرباز»، «نسبتا خوشبخت»، «به شرط» و «بیگانه» خواهد پرداخت. این نشست با اجرای فاتح کهنمونی‌ا امروز شنبه ۲۸ شهریورماه، ساعت ۱۶ در سالن شماره ۵ پردیس سینمایی مهر کوهسنگی برپاست.

مراسم افتتاحیه پردیس سینمایی «پدیده» برگزار می‌شود

مراسم افتتاحیه پردیس سینمایی «پدیده» امروز شنبه ۲۸ شهریورماه ساعت ۱۶ برگزار خواهد شد. در این مراسم که مدیران فرهنگی هنری و هنرمندان استان حضور دارند، میرطاهر مظلومی و حامد وکیلی دو بازیگر سینما و تلویزیون کشور مهمان ویژه این برنامه هستند. این پردیس

سینمایی دارای شش سالن نمایش با ظرفیت مجموع ۵۸۸ نفر است که ظرفیت این سالن‌ها از ۲۰ نفر تا چهل نفر متفاوت است. این مجموعه به تجهیزات روز نمایش فیلم، سیستم صوت و تصویر استاندارد، سامانه تهویه مطبوع، سیستم اعلام حریق و زیرساخت‌های ایمنی و نظارتی مجهز است.

برگزاری نشست «روایت واژه و نغمه» در مشهد

نشست «روایت واژه و نغمه» به مناسبت روز ملی شعر و ادب فارسی، امروز شنبه ۲۸ شهریورماه ساعت ۱۸ تا ۲۰ در هنرخانه درختم برگزار می‌شود. در این نشست مصطفی منصوری، پژوهشگر و نوازنده دوتار خراسان به موسیقی و شعر خراسان با محوریت پیوند مقام، روایت و فرهنگ از نغمه‌های دوتار می‌پردازد.

شهریار

شبه ۲۸ شهریور ۱۴۰۵
۷ رجب‌الثانی ۱۴۴۸
شماره ۲۸۶۰

۱۱

عکس: شوبین قاضی‌اشجریا